YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

2026

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI 32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI........ 42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich

TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARNING ROLI........ 47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI 53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolniyazov Murodbek Madiyarovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR........ 59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi

MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI 64
Namazov Gafur Shokulovich

BALIQCHILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI 69
Beglayev Uchqun Xurramovich

KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI 75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI 81
Artikova R.A.

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILIYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI........ 88
Ibragimov G'anijon G'ayratovich

STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN........ 93
Axliddin Aropitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich

РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ........ 99
Айматова Фарида Хуразовна

KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI........ 107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li

DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR 113
Xakimov Zafar Ibragimovich

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI........ 124
Muhammadieva Nodira

SUN'IY INTELLEKT DAVRIDA HUDUDIY RIVOJLANISHNI STATISTIK HISOBLASH METODOLOGIYASINI QAYTA BAHOLASH MEZONLARI (SCOPUS VA WEB OF SCIENCE DA INDEKSLANGAN ILMIY NASHRLAR TAHLILI ASOSIDA)........ 131
Santjar Abdumurodovich Sattorov

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIY-IQTISODIY OMILLARI VA ISTIQBOLLARI 139
Allamuratova Perida Maxsetbaevna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

XORAZM VILOYATIDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI VA AHAMIYATI 144
Ro'zmatova Farahongiz Bekmurotovna, Yarmetova Nargiza Shiximbayevna

MAHALLIY VA XALQARO TURIZM BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI, TAMOYILLARI VA MEXANIZMLARI 152
Alikulov Samar Abdurashidovich

TRANSPORT XIZMATLARINING SOHALAR BO'YICHA TAQSIMOTI VA SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TASNIFI 159
Karimova Shaxnoza Uktamovna

RAQAMLI TO'LOVLAR VA O'ZBEKISTONDA KORPORATIV BOSHQARUV SHAFFOFLIGI 165
Ruziyeva Barno Yadgarovna

ESG-ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПО ПРОИЗВОДСТВУ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВКИ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МИРОВЫЕ ПРАКТИКИ 172
Ташпулатов Дильмурад Рустамович

MAJBURIY IJRO HARAKATLARINI RAQAMLASHTIRISHNI YANADA TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 177
Matmuratova Nasiba Azatovna

OZIQ-OVQAT KORXONALARIDA KICHIK BIZNESNING RAQOBATBARDOSHLIGINI CHEKLOVCHI OMILLAR TAHLILI 181
Pulatov Abdulla

INVESTITSION LOYIHALARNING IQTISODIYOTDA TUTGAN O'RNI VA ULARNI MOLIYALASHTIRISH ISTIQBOLLARI 185
Nazarov Aziz Avazovich

ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ 190
Тажибаева Кызларгул Ажиниязовна

IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYALASHNING MAQSADLI PROGNOZ PARAMETRLARI 197
Omonova Nafisa Qahramon qizi

MANAGEMENT STRATEGIES IN WOMEN'S BUSINESS: GENDER-SPECIFIC APPROACHES, INNOVATIVE MODELS, AND DIGITAL TRANSFORMATION 200
Ahrorova Asila

TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARI INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI 207
Hakimova Oydina Abdulhamidovna, Yuldasheva Nilufar Abduvaxidovna

INSON TARAQQIYOTI INDEKSI VA UNI ANIQLAB BERUVCHI KO'RSATKICHLARNING KORRELYATSION-REGRESSION TAHLILI 212
Tursunov Rasul Tairovich

ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УЗБЕКИСТАНЕ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА МЕЖДУНАРОДНЫЕ СТАНДАРТЫ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ 218
Эргашева Феруза Насруллаевна

ENHANCING THE METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF TOURISM VILLAGES IN UZBEKISTAN 226
Khudaynazarova Dilorom Khayrullaevna

THE ROLE OF INNOVATION IN ENSURING COMPETITIVENESS IN THE GREEN ECONOMY 231
Musadjanova Nargiza Abduvoxid qizi

O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA INGLIZ TILINING O'RNI VA SAMARADORLIGI 238
Saodat Sadriddinova

OLIY TA'LIMDA CHET TILLARNI O'QITISH UCHUN RAQAMLI BOSHQARUV STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH 243
Saida Xabibullayeva

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ФИСКАЛЬНЫХ МЕХАНИЗМОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ТУРИЗМА РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 247
Исматиллаева Роза Тухтамуратовна, Тураева Сурия Тельмановна

INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASTERINING QIYMAT YARATISH UZLUKSIZ ZANJIRIDA AGROSERVIS XIZMATLARI KO‘RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH 252
Kudratova Iroda Turdibayevna

QISHLOQ XO‘JALIGI IQTISODIYOTIDA DIVERSIFIKATSIYANING AHAMIYATI 257
Nurullayeva Raushan Koptleuovna, Nurimbetov Timur Uzaqbergenovich

FIZIKA UMUMIY KURSIGA NANOTEXNOLOGIYA TUSHUNCHALARINI KIRITISHNING METODIK ASPEKTLARI VA KOMPONENTLARI 260
Sottarov Abduvali Umirqulovich

BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK HISOBOTLAR VA ULARNING TUTGAN O‘RNI 266
Sayfullayev Mexroj Sayfullayevich

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 272
Rahmanova Sitora Bahodir qizi

SANOAT KORXONALARIDA OPERATSION MENEJMENT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 277
Satvoldiyev Ulugbek Kamilovich

IQTISODIY O‘SISH DRAYVERLARINI RIVOJLANTIRISHDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA MOLIYAVIY XAVFLARNI BOSHQARISH 283
Turopova Nigora Xolmurod qizi

QISHLOQ XO‘JALIGIDA INNOVATSION INVESTITSIYALASH VA MUQOBIL MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINI JORIY ETISH (SIRDARYO VILOYATI MISOLIDA) 286
Maxamadiyev Turg‘unboy Jumabayevich

O‘ZBEKISTONDA XO‘JALIK JAMIYATLARI KUZATUV KENGASHLARI FAOLIYATINING ILMIY-METODOLOGIK ASOSLARINI RIVOJLANTIRISH 292
Valijonov Akmaljon

IQTISODIYOTNING AGRAR SEKTORIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH: NAZARIY VA USLUBIY YONDASHUVLAR 296
Matrasulov Baxodir Erbutayevich

O‘ZBEKISTON MOLIYA TIZIMIDA MAHALLIY MOLIYANING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 303
Safarmurodova Marjona To‘raqulovna

МЕТОД ФОРМИРОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО ПАКЕТА 308
Наурызбаев Алиакбар Рустамович

QASHQADARYO VILOYATI SANOATINI XUDUDIY TARKIBINI TAKOMILASHTIRISH YO‘LLARI 311
Uralov Eliboy Omonovich

INNOVATSION VA AN’ANAVIY YONDASHUVLAR ASOSIDA KO‘CHAT YETISHTIRISHNING TAQQOSLAMA TAHLILI 316
Abdufarmonov Farrux Faxriddinovich

EKSPORT IMKONIYATLARI VA LOGISTIKA SAMARADORLIGINI SOLISHTIRISH 320
Safarova Muxabbat Radjabovna

IJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI O‘SISHI DINAMIKASI VA LIKVIDLIK KO‘RSATKICHLARI O‘RTASIDAGI BOG‘LIQLIK 324
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o‘g‘li

KO‘CHMAS MULKNI OMMAVIY BAHOLASHNING INNOVATSION TEXNOLOGIYALARI 331
Xushvaqtov Jasur Shuhrat o‘g‘li

TURIZM XIZMATLARINI KO‘RSATUVCHI SUBYEKTLARDA MOLIYAVIY HISOBOTLARNI MHXS GA O‘TKAZISHDA TRANSFORMATSIYA REJASINI ISHLAB CHIQISH MASALALARI 339
G‘afforov Ilhomjon Ilyosjonovich

QURILISH SANOATI KORXONALARI DIVERSIFIKATSIYALASHUVINING IQTISODIY MEXANIZMLARI 343
Yembergenova Aynur Aydosbaevna

KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANISHNING NAZARIY JIHATLARI 351
Ulashova Zarnigor Botirali qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KAPITAL BOZORI ORQALI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA INVESTITSIYA JALB QILISHNING BELARUS TAJRIBASI 357
Abduraxmanov Adham Raxmatullayevich

BARQAROR QISHLOQ XOʻJALIGI AMALIYOTLARINI JORIY ETISHDA XULQ-ATVOR OMILLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI 362
Tadjiyev Abdusame Abduhamidovich

SANOAT KORXONALARIDA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINI JORIY ETISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI 367
Abduxamid Abdumalikovich Bektemirov

OʻZBEKISTONDA MEHMONXONALARNI MOLIYALASHTIRISH ORQALI JOYLASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 373
Xasanova Naimaxon Akmal qizi

SOLIQ YUKINI OPTIMALLASHTIRISHNING XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI 381
Jovliyeva Zuhra Chori qizi

SANOATNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA “YASHIL” INVESTITSIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 386
Ibragimov Zaxid Taxirovich

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ БАНКОВСКИМИ АКТИВАМИ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 395
Т.И.Бобакулов, Тухтамышева Гулнора Усмановна

AGRAR TARMOQQA JALB QILINAYOTGAN INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGINI ISHLAB CHIQARISH FUNKSIYALARI YORDAMIDA EKONOMETRIK BAHOLASH 401
Xatamov Ochildi Qurbonovich, Badalov Jamshid Jamolovich

IJARA OPERATSIYALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINING KAMCHILIKLARI VA UZVIY TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 409
Oripova Saodat Mirfotix qizi

SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION SALOHIYATINI OSHIRISH 414
Xolboyeva farangiz xayrulloyevna

SUN’IY INTELLEKT VA RAQAMLI VOSITALARNING TA’LIM JARAYONIDAGI OʻRNI 419
Toʻxtamisheva Dilrabo Shermonovna

MEVA-SABZAVOT MAHSULOTLARI EKSPORTINI KENGAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 424
Kalenov K.T.

HUNARMANDCHILIK BRENDLARINING BOZOR OMILLAR TIZIMINI (MAHSULOT, NARX, TAQSIMOT, TARGʻIBOT) TAKOMILLASHTIRISHNING USLUBIY ASOSLARI 428
Ergasheva Aziza

NAMANGAN VILOYATI IQTISODIYOTIDA TARKIBIY OʻZGARISHLAR: HUDUDIY VA TARMOQ TAHLILI 436
Tohirov Jahongir Muzaffar oʻgʻli

WATER HARVESTING FOR CLIMATE RESILIENCE IN UZBEKISTAN’S AGRICULTURE: OPPORTUNITIES, BARRIERS, AND POLICY RECOMMENDATIONS 445
Kripa Mondal, Dr. Anita Banerjee

OʻZBEKISTONDA TABIIY VA IQTISODIY RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA’MINLASH YOʻLLARI 454
Sattarov Abdusamat Umirqulovich

TOʻQIMACHILIK KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH VA TAKOMILLASHTIRISH YOʻLLARI 459
Nasibboyev Fazliddin Sirojiddinovich

OʻZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI MONITORING QILISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF QILISH YO’LLARI 464
Hamroyev Sherzod Axtamovich

SIRKULYAR IQTISODIYOT — IQTISODIY BARQARORLIKNING MUHIM OMILI 471
Hasanov Sh. Sh.

МАРКЕТИНГОВЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВУЗА........ 482
Алиев Абдулазиз Исмаилович, Кахрамонова Азиза Шухрат кизи

TEMIR YO'L SOHASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI........ 488
Orifova Ximoyat Shovkat qizi

O'ZBEKISTONDA ZIYORAT TURIZMINI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBADAN FOYDALANISH YO'LLARI........ 494
Raximova Dilfuza Mirzakasimovna

O'ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH 503
Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna

O‘ZBEKISTONDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MILLIY HUNARMANDCHILIKNING IQTISODIY SALOHIYATINI BAHOLASH VA EKONOMETRIK PROGNOZLASH

Xushnazarova Maxzuna Gulamdjanovna
TDIU “Turizm va mehmonxona biznesi” kafedrasi katta o‘qituvchisi, PhD
ORCID: 0000-0002-9195-9377

Annotatsiya. Ushbu maqolada O‘zbekistonda turizmni rivojlantirishda milliy hunarmandchilikning iqtisodiy salohiyatini baholash va uning istiqbollarini ekonometrik modellashtirish asosida prognozlash masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda hunarmandchilik mahsulotlariga bo‘lgan turistik talabga ta’sir etuvchi asosiy omillar aniqlanib, ularning o‘zaro bog‘liqligi statistik va ekonometrik usullar yordamida baholanadi. Shuningdek, hududlar kesimida hunarmandchilik va turizm integratsiyasining iqtisodiy samaradorligi o‘rganilib, prognoz modellari ishlab chiqiladi. Tadqiqot natijalari asosida turizmni diversifikatsiya qilish, hunarmandchilikni rivojlantirish va milliy iqtisodiyotga qo‘shilayotgan hissani oshirish bo‘yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so‘zlar: turizm, hunarmandchilik, iqtisodiy salohiyat, ekonometrik model, prognozlash, talab tahlili, hududiy rivojlanish, turizm klasteri.

Abstract. This article examines the assessment of the economic potential of national handicrafts and their role in tourism development in Uzbekistan, as well as forecasting based on econometric modeling. The study identifies key factors influencing tourist demand for handicraft products and evaluates their interrelationships using statistical and econometric methods. In addition, the economic efficiency of the integration between handicrafts and tourism is analyzed at the regional level, and forecasting models are developed. Based on the findings, scientific and practical recommendations are proposed to diversify tourism, enhance handicraft development, and increase its contribution to the national economy.

Key words: tourism, handicrafts, economic potential, econometric model, forecasting, demand analysis, regional development, tourism cluster.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы оценки экономического потенциала национального ремесленничества и его роли в развитии туризма в Узбекистан, а также прогнозирования на основе эконометрического моделирования. В исследовании выявляются ключевые факторы, влияющие на туристский спрос на ремесленные изделия, и оценивается их взаимосвязь с использованием статистических и эконометрических методов. Кроме того, анализируется экономическая эффективность интеграции ремесленничества и туризма в разрезе регионов, разрабатываются прогнозные модели. На основе полученных результатов предлагаются научно-практические рекомендации по диверсификации туризма, развитию ремесленничества и увеличению его вклада в национальную экономику.

Ключевые слова: туризм, ремесленничество, экономический потенциал, эконометрическая модель, прогнозирование, анализ спроса, региональное развитие, туристский кластер.

KIRISH

Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida turizm sohasi eng tez rivojlanayotgan tarmoqlardan biri sifatida milliy iqtisodiyotlarning barqaror o‘sishini ta’minlovchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Xususan, O‘zbekistonda

turizmni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan bo'lib, ushbu sohani diversifikatsiya qilish, yangi turistik mahsulotlar yaratish va xizmatlar sifatini oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Shu nuqtayi nazardan, milliy hunarmandchilik turizmni rivojlantirishda muhim iqtisodiy resurs sifatida namoyon bo'ladi. Hunarmandchilik nafaqat madaniy merosning ajralmas qismi, balki turistik tajribani boyituvchi va turistlar uchun qo'shimcha qiymat yaratuvchi omil hisoblanadi. Ayniqsa, milliy an'analar, qo'l mehnati mahsulotlari va autentik suvenirlar xorijiy turistlar talabining muhim qismini tashkil etadi.

Biroq, amaliyot shuni ko'rsatadiki, hunarmandchilik va turizm o'rtasidagi integratsiya darajasi yetarli darajada tizimlashtirilmagan, mazkur yo'nalishning iqtisodiy salohiyati to'liq baholanmagan hamda uning rivojlanish istiqbollari ilmiy asoslangan prognozlar bilan yetarli darajada ta'minlanmagan. Shu boisdan, hunarmandchilik mahsulotlariga bo'lgan turistik talabni aniqlash, unga ta'sir etuvchi omillarni tahlil qilish va ekonometrik modellar asosida prognozlash dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi — O'zbekistonda turizmni rivojlantirishda milliy hunarmandchilikning iqtisodiy salohiyatini baholash va uning rivojlanish istiqbollarini ekonometrik modellashtirish asosida prognozlashdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: hunarmandchilik va turizm o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni nazariy jihatdan asoslash, turistik talabga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash, statistik va ekonometrik tahlillarni amalga oshirish hamda prognoz modellarini ishlab chiqish.

Tadqiqot natijalari turizmni rivojlantirish strategiyalarini takomillashtirish, hunarmandchilik faoliyatini qo'llab-quvvatlash va uning milliy iqtisodiyotdagi ulushini oshirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm va hunarmandchilik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik so'nggi yillarda ilmiy tadqiqotlarning muhim yo'nalishlaridan biriga aylangan. Xususan, UNWTO hisobotlarida turizmni diversifikatsiya qilishda madaniy meros va hunarmandchilikning roli alohida ta'kidlanadi. Mazkur tashkilot ma'lumotlariga ko'ra, madaniy va ijodiy turizm segmenti global turizm bozorining tez rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri bo'lib, unda hunarmandchilik mahsulotlari turistlar uchun asosiy qiziqish obyektlaridan hisoblanadi.

Ilmiy adabiyotlarda hunarmandchilikni turizm bilan integratsiyalash masalalari ko'plab xorijiy olimlar tomonidan o'rganilgan. Jumladan, Greg Richards madaniy turizm nazariyasida hunarmandchilikni turist tajribasining muhim elementi sifatida ko'rib chiqadi va uni "tajriba iqtisodiyoti" konsepsiyasi bilan bog'laydi. Uning fikricha, turistlar nafaqat mahsulot sotib olish, balki uni yaratish jarayonida ishtirok etishga ham qiziqish bildiradilar.

Shuningdek, Melanie Smith va hamkorlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda madaniy meros va hunarmandchilik turizmi hududiy rivojlanishning muhim drayveri sifatida talqin qilinadi. Ular hunarmandchilikni turistik mahsulot sifatida rivojlantirish orqali mahalliy aholining daromadlarini oshirish va ish o'rinlari yaratish mumkinligini asoslab beradi.

Ekonometrik yondashuvlar nuqtayi nazaridan esa turistik talabni modellashtirish masalalari Song Haiyan tomonidan keng o'rganilgan. Uning ishlanmalarida turizm oqimlariga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash va prognozlash uchun regressiya modellari, vaqt qatorlari va panel ma'lumotlar tahlili usullaridan samarali foydalanish mumkinligi ko'rsatib berilgan.

Milliy tadqiqotlar doirasida ham O'zbekistonda turizm va hunarmandchilikni rivojlantirish masalalari muhim o'rin tutadi. Mahalliy olimlar tomonidan hunarmandchilikning turizm infratuzilmasidagi o'rni, uning iqtisodiy samaradorligi va eksport salohiyati o'rganilgan. Xususan, hududiy kesimda (Samarqand, Buxoro, Farg'ona vodiysi) hunarmandchilik markazlari turistik jalb etuvchanlikni oshirishda muhim omil sifatida baholanadi.

Biroq, mavjud ilmiy ishlarda hunarmandchilikning iqtisodiy salohiyatini kompleks baholash, uning turizm bilan integratsiyasi natijasida yuzaga keladigan iqtisodiy samaradorlikni aniqlash hamda ekonometrik prognozlash masalalari yetarli darajada chuqur o'rganilmagan. Ayniqsa, hunarmandchilik mahsulotlariga bo'lgan turistik talabni shakllantiruvchi omillarni kompleks ekonometrik model asosida baholash va kelgusidagi rivojlanish istiqbollarini prognozlash ilmiy jihatdan dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Shu bois, mazkur tadqiqot mavjud ilmiy yondashuvlarni umumlashtirgan holda, hunarmandchilik va turizm o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqur tahlil qilish, iqtisodiy salohiyatni baholash va ekonometrik modellar asosida prognozlash orqali ushbu sohadagi ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda O'zbekistonda turizmni rivojlantirishda milliy hunarmandchilikning iqtisodiy salohiyatini baholash va prognozlash uchun kompleks yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot jarayonida nazariy, statistik va ekonometrik usullar uyg'unlashtirildi.

Tadqiqotning empirik bazasini davlat statistika ma’lumotlari, turizm oqimlari ko‘rsatkichlari, hunarmandchilik mahsulotlari savdosi hajmi hamda so‘rovnoma natijalari tashkil etadi. Ma’lumotlar hududlar kesimida tahlil qilindi.

Iqtisodiy salohiyatni baholashda taqqoslash, tizimli tahlil va grafik usullardan foydalanildi. Turistik talabga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash maqsadida ko‘p omilli regressiya modeli qo‘llanildi. Model quyidagi umumiy ko‘rinishda ifodalanadi:

$$Y = \beta 0 + \beta 1X1 + \beta 2X2 + \beta 3X3 + \varepsilon$$

Bu yerda:

Y – hunarmandchilik mahsulotlariga bo‘lgan turistik talab,

X_1 – turistlar soni,

X_2 – o‘rtacha daromad darajasi,

X_3 – xizmatlar sifati yoki marketing omillari,

ε – tasodifiy xatolik.

Prognozlash jarayonida vaqt qatorlari tahlili va trend modellari qo‘llanilib, kelgusidagi rivojlanish tendensiyalari aniqlab berildi. Model natijalari statistik ahamiyatlilik, ishonchlilik va moslik ko‘rsatkichlari asosida baholandi.

Mazkur metodologiya hunarmandchilik va turizm o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni aniqlash, iqtisodiy samaradorlikni baholash hamda ilmiy asoslangan prognozlarni shakllantirish imkonini beradi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida O‘zbekistonda turizm va hunarmandchilik o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni baholash maqsadida statistik va ekonometrik tahlillar amalga oshirildi. So‘nggi yillarda mamlakatda turizm oqimining oshishi bilan bir qatorda hunarmandchilik mahsulotlariga bo‘lgan talab ham sezilarli darajada ortib borayotgani kuzatildi. Ayniqsa, Samarqand, Buxoro va Farg‘ona vodiysi hududlarida hunarmandchilik mahsulotlari turistik xaridlarning muhim qismini tashkil etmoqda (1-rasm).

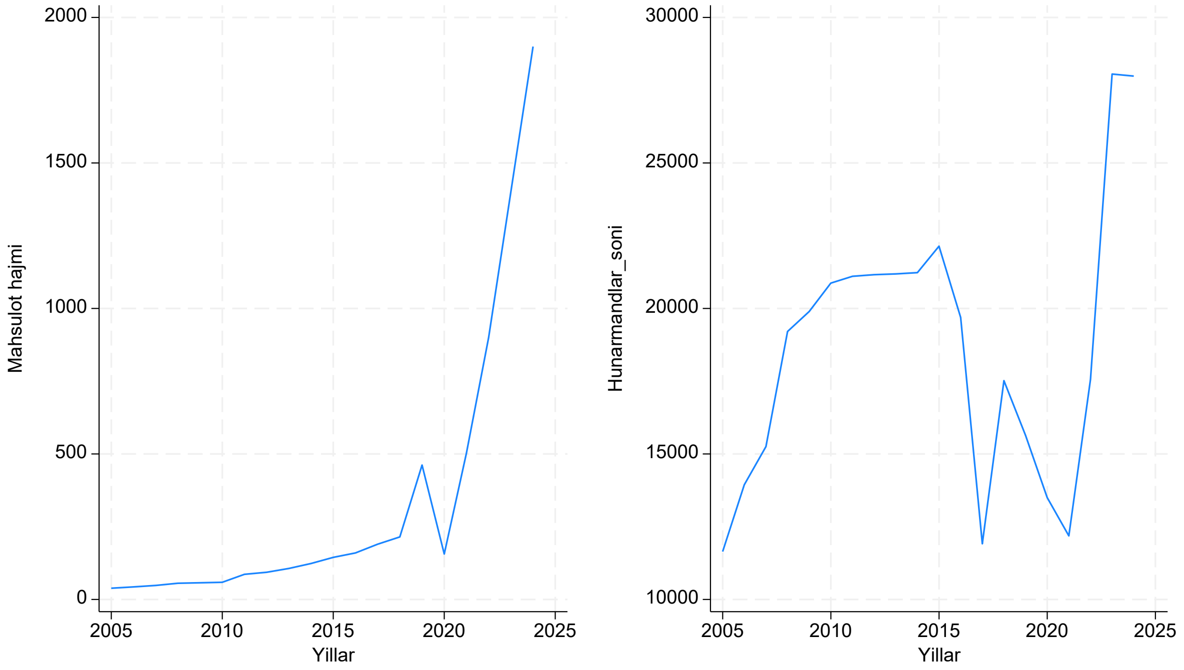

1-rasm. Hunarmandchilik mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi va hunarmandlar soning yillar oralig‘ida dinamikasi

Shu jihatdan biz 2005–2024-yillar oralig‘idagi statistik ma’lumotlar asosida mamlakatimizdagi hunarmandchilik mahsulotlarining ishlab chiqarish hajmi prognoz ko‘rsatkichlarini ishlab chiqishni maqsad qildik. Unga ko‘ra, avvalambor trendni aniqlashimiz lozim bo‘ladi. Agar e’tibor beradigan bo‘lsak, ikkala o‘zgaruvchi ham o‘suvchan xususiyatga ega bo‘lib, 1-rasmda o‘z ifodasini topgan. 2005-yildan 2018-yilgacha ishlab chiqarishga e’tibor kuchayib borayotganini aks ettiruvchi izchil o‘sish tendensiyasi mavjud bo‘lib, 38,7 milliondan 215 milliongacha o‘sdi. 2019-yilda sezilarli o‘sish kuzatildi, bu hajm 461,9 millionga ko‘tarildi, keyin

2020-yilda 156,3 millionga tushib ketdi, ehtimol, COVID-19 pandemiyasi tufayli. Biroq, keyingi yillarda sektor kuchli tiklandi, 2021-yilda 503 millionga yetdi va 2022-yilda 900 millionga yetdi. Bu eksponensial oʻsish 2023-yilda 1400 million va 2024-yilda 1900 million prognozlar bilan davom etadi va bu sektorning barqarorligi hamda kelajak salohiyatidan dalolat beradi (1-jadval).

1-jadval. Hunarmandchilik mahsulotlarining ishlab chiqarish hajmini prognoz koʻrsatkichlari (2025-2030-yillar)

Forecast							
Model		2025	2026	2027	2028	2029	2030
Mahsulot hajmi (mln.soʻm)-Model_1	Forecast	2351	2812	3274	3735	4196	4658
	UCL	2709	3432	4198	5001	5838	6705
	LCL	1993	2192	2349	2469	2555	2611

Model_1 asosidagi 2025–2030-yillar davomida hunarmandchilik mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmi boʻyicha prognoz optimistik oʻsish traektoriyasini taqdim etadi. Prognozga koʻra, ishlab chiqarish hajmi 2025-yilda 2 million 351 million soʻmdan boshlab, 2030-yilga borib 4 million 658 million soʻmga yetib borishi prognoz qilinmoqda. Bu izchil oʻsish Oʻzbekistonda hunarmandchilik mahsulotlariga boʻlgan salohiyat va talab ortib borayotganidan dalolat beradi va bu ushbu sektor uchun ijobiy prognoz hisoblanadi.

Oʻtkazilgan tahlillar natijasida turistlar soni va hunarmandchilik mahsulotlari savdosi hajmi oʻrtasida ijobiy va sezilarli bogʻliqlik mavjudligi aniqlandi. Korelyatsiya tahlili natijalari ushbu koʻrsatkichlar oʻrtasida kuchli musbat bogʻlanish mavjudligini koʻrsatdi, bu esa turizm rivojlanishi hunarmandchilik sektorining oʻsishiga bevosita taʼsir koʻrsatishini tasdiqlaydi (2-rasm).

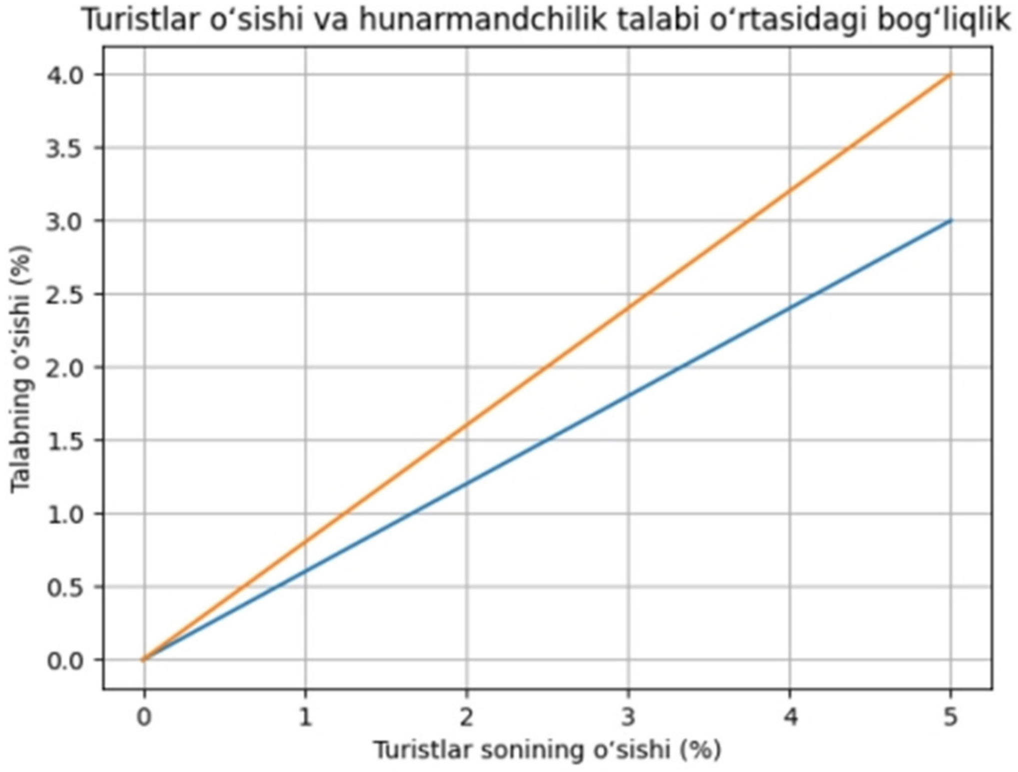

2-rasm. Turistlar soni va hunarmandchilik talabi oʻrtasidagi bogʻliqlik

Ekonometrik regressiya modeli natijalariga koʻra, modelga kiritilgan asosiy omillar (turistlar soni, daromad darajasi va xizmatlar sifati) hunarmandchilik mahsulotlariga boʻlgan talabni sezilarli darajada izohlab beradi. Xususan, turistlar sonining 1 foizga oshishi hunarmandchilik mahsulotlariga boʻlgan talabning oʻrtacha 0,6–0,8 foizga oshishiga olib kelishi aniqlangan. Shu bilan birga, xizmatlar sifati va marketing faoliyatining rivojlanishi ham talabni oshiruvchi muhim omillar sifatida namoyon boʻldi (3-rasm).

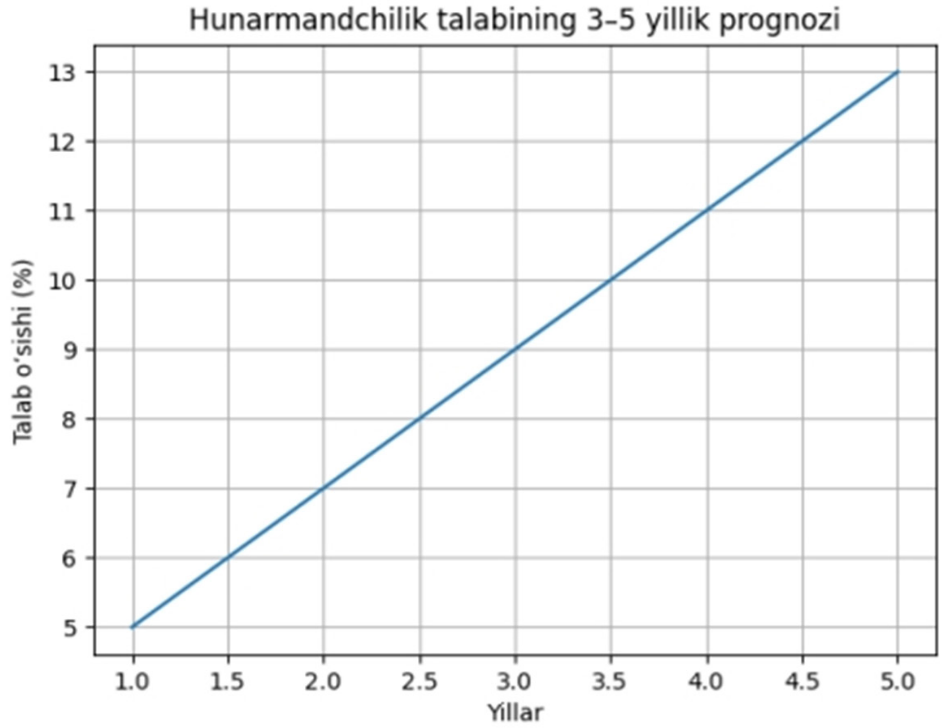

3-rasm. Hunarmandchilik talabining 3–5 yillik prognozi

Prognozlash natijalari shuni koʻrsatadiki, mavjud tendensiyalar saqlanib qolgan taqdirda, yaqin 3–5 yil ichida hunarmandchilik mahsulotlariga boʻlgan turistik talab barqaror oʻsish sur'atlarini saqlab qoladi. Ayniqsa, raqamli marketing vositalarining keng joriy etilishi va turistik infratuzilmaning rivojlanishi ushbu oʻsishni tezlashtirishi mumkin.

Shuningdek, tahlil natijalari hunarmandchilik va turizm oʻrtasidagi integratsiyani kuchaytirish orqali hududiy iqtisodiy rivojlanishga sezilarli ijobiy ta'sir koʻrsatish mumkinligini koʻrsatdi. Bu esa yangi ish oʻrinlari yaratish, mahalliy aholi daromadlarini oshirish va milliy mahsulotlarning eksport salohiyatini kengaytirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar milliy hunarmandchilikning Oʻzbekiston turizm sohasidagi iqtisodiy salohiyati yuqori ekanligini tasdiqlaydi hamda uni rivojlantirish uchun ilmiy asoslangan yondashuvlarni qoʻllash zarurligini koʻrsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni koʻrsatdiki, Oʻzbekistonda turizmni rivojlantirishda milliy hunarmandchilik muhim iqtisodiy resurs hisoblanadi. Tahlillar asosida turizm oqimining ortishi hunarmandchilik mahsulotlariga boʻlgan talabning oshishiga bevosita ijobiy ta'sir koʻrsatishi aniqlandi.

Ekonometrik model natijalari turistlar soni, aholi daromadlari va xizmatlar sifati hunarmandchilik mahsulotlariga boʻlgan talabni shakllantiruvchi asosiy omillar ekanligini tasdiqladi. Xususan, turistlar sonining oshishi talabning sezilarli oʻsishiga olib kelishi ilmiy jihatdan asoslandi.

Prognoz natijalari esa kelgusi yillarda hunarmandchilik mahsulotlariga boʻlgan turistik talab barqaror oʻsish tendensiyasiga ega boʻlishini koʻrsatdi. Bu esa mazkur yoʻnalishning iqtisodiy salohiyati yuqori ekanligini va uni rivojlantirish orqali milliy iqtisodiyotga qoʻshiladigan hissani sezilarli darajada oshirish mumkinligini anglatadi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqildi:

- Turizm va hunarmandchilik integratsiyasini kuchaytirish;
- Hunarmandchilik markazlarini turistik marshrutlarga kiritish;
- "Hunarmandchilik qishloqlari" konsepsiyasini rivojlantirish;
- Raqamli marketingni rivojlantirish;
- Hunarmandlar uchun onlayn savdo platformalarini yaratish;
- Ijtimoiy tarmoqlar orqali mahsulotlarni targʻib qilish;
- Turistik platformalar bilan integratsiya;
- Xizmatlar sifatini oshirish;
- Hunarmandlar va xizmat koʻrsatuvchi xodimlar uchun treninglar tashkil etish;

IQTISODIYOT ЭКОНОМИКА ECONOMY

- Mahsulot dizayni va sifat standartlarini takomillashtirish;
- Hududiy klasterlashni rivojlantirish;
- Samarqand, Buxoro, Farg'ona kabi hududlarda hunarmandchilik klasterlarini shakllantirish;
- Mahalliy brendlarni yaratish va rivojlantirish;
- Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash;
- Soliq imtiyozlari va subsidiyalarni joriy etish;
- Hunarmandchilikni rivojlantirish dasturlarini kengaytirish;
- Ilmiy asoslangan boshqaruv;
- Ekonometrik modellardan foydalanib doimiy monitoring olib borish;
- Talab prognozlariga asoslangan strategiyalarni ishlab chiqish

Hunarmandchilik va turizm integratsiyasi O'zbekistonda barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim omillaridan biri bo'lib, ushbu yo'nalishda ilmiy asoslangan yondashuvlarni joriy etish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Yusupovna S. N., Alisher ugli V. R. Ways of Effective Using of Mobile Technologies in the Development of Recreational Tourism //International Conference on Next Generation Wired/Wireless Networking. – Cham : Springer Nature Switzerland, 2023. – С. 12-20.
2. Yusupovna S. N. TYPES OF EXCURSIONS AND THEIR IMPACT ON RECREATIONAL TOURISM //TANQIDIY NAZAR, TAHLILIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR. – 2025. – Т. 1. – №. 7. – С. 119-122. 10. Yusupovna S. N. PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF RECREATIONAL TOURISM IN UZBEKISTAN // GWALIOR MANAGEMENT ACADEMY. – С. 272.
3. Narzullaeva, Umidakhon. "Main Features OF Smart Tourism Organization." Green Economy and Development 1.10: 662797.
4. Narzullaeva, Umidakhon Nodir Qizi. "The development of youth entrepreneurship as a driving force for long term development strategy in Uzbekistan." Актуальные проблемы экономической деятельности и образования в современных условиях. 2020.
5. Рахимова, Дилфуза Мирзакасимовна. «ЎЗБЕКИСТОННИНГ ТУРИСТИК САЛОҲИЯТИ, ПРОФЕССИОНАЛ КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ БОРАСИДА ИНТЕГРАЦИЯЛАШГАН ТИЗИМНИ ЯРАТИШ.» Архив научных исследований 2.1 (2022).
6. Рахимова, Д. М. «МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ УПРАВЛЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИМ ТУРИЗМОМ.» Архив научных исследований 2.1 (2022).
7. Rasulova, Nigora. "O'zbekistonda Yashil Turizmni Rivojlantirish Istiqbollari." Green Economy and Development 1, no. 7: 663269.
8. Rasulova, N. Ozbekistonda "Yashil Energetika" ni Rivojlantirish Va Samaradorligini Oshirish Yo 'nalishlari. Nashrlar, 440-443.
9. Хушназарова, М. Г. «Смарт-туризм: зарубежный опыт и перспективы его применения в Узбекистане.» Green Economy and Development 1.10 (2023): 662758.
10. Gulamdjanovna, Khushnazarova Makhzuna. "THE IMPORTANCE AND ATTRACTIVENESS OF HANDICRAFT PRODUCTS FOR TOURISTS." IMRAS 8.6 (2025): 42-49.
11. Khushnazarova, MAKHZUNA GULAMJANOVNA. "The role of improving the tourism brand in increasing the attractiveness of the national tourism product." Молодой специалист 1 (2022): 29.
12. Khushnazarova, Makhzuna, et al. "Cognitive Radio Network Applications in Mountain Tourism: A Case Study of Uzbekistan's Mountainous Regions." Proceedings of the 8th International Conference on Future Networks & Distributed Systems. 2024.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 4

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz